

Alcide de Gasperi: inšpiratívny sprostredkovateľ demokracie a slobody v Európe

Alcide de Gasperi 1881 - 1954

Od roku 1945 do roku 1953 formoval Alcide de Gasperi v úlohe predsedu vlády a ministra zahraničných vecí domácu a zahraničnú politiku povojnového Talianska.

Narodil sa v regióne Tridentsko – Horná Adiža (Južné Tirolsko), ktorý do roku 1918 patril Rakúsku. Podobne ako iní výnimoční štátnici tých čias aktívne bojoval za jednotnú Európu. Skúsenosti z fašizmu a vojny (v rokoch 1927 až 1928 bol uväznený, neskôr našiel azyl vo Vatikáne) ho priviedli k presvedčeniu, že len zjednotenie Európy môže zabrániť opakovaniu situácie.

Neustále podporoval iniciatívy smerujúce k zjednoteniu západnej Európy, podieľal sa na realizácii Marshallovho plánu a na budovaní úzkych hospodárskych zväzkov s ostatnými európskymi krajinami, najmä s Francúzskom. Okrem toho podporoval Schumanov plán, ktorý inicioval založenie Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, a pomohol rozvinúť myšlienku utvorenia spoločnej európskej obrannej politiky.

Mladosť

Alcide de Gasperi sa narodil 3. apríla 1881. Jeho otec bol policajt s nevelkým príjmom. Vyrástol v regióne Tridentsko, v tom čase taliansky hovoriacom regióne, kde žilo množstvo národnostných a kultúrnych menšín Rakúsko-Uhorska. Keďže vtedy žiadna talianska univerzita neposkytovala štipendiá, v roku 1900 odišiel do Viedne študovať filológiu. Tam sa aktívne zapojil do katolíckeho študentského hnutia. Počas štúdia zdokonalil svoje sprostredkovateľské schopnosti, ktoré sa mu neskôr počas politickej kariéry nesmierne zišli. Pochopil napríklad, že najsť riešenie problému je dôležitejšie ako živenie neustálej nenávisťi, a veril, že dôležitejší je obsah ako forma. Po ukončení štúdií v roku 1905 sa vrátil do Tridentska, kde sa stal dopisovateľom do novín La Voce Cattolica. V tom čase sa začal aktívne zapájať do politiky v novinách Unione Politica Popolare del Trentino a

v roku 1911 bol ako zástupca Tridentska zvolený do rakúskej snemovne reprezentantov. V tejto funkcii sa snažil dosiahnuť lepšie postavenie talianskej menšiny.

Skúsenosti z prvej svetovej vojny a Idee Ricostruttive

Napriek tomu, že počas prvej svetovej vojny zostal politicky neutrálny, sympatizoval so snahami Vatikánu o ukončenie vojny. Po skončení prvej svetovej vojny v roku 1918 sa rodný de Gasperio región pričlenil k Taliansku. O rok neskôr spoluzaložil Taliansku ľudovú stranu (Partito Popolare Italiano – PPI) a v roku 1921 sa stal jedným z jej zástupcov v parlamente. Po upevnení svojich

pozícií v talianskej vláde začali fašistické sily pod Mussoliniho vedením na PPI otvorene útočiť a zastrašovať ju. Nakoniec stranu zakázali a v roku 1926 ju rozpustili. De Gasperiho v roku 1927 zatkli a odsúdili na štyri roky väzenia. Po intervencii Vatikánu bol po 18 mesiacoch prepustený. Vatikán mu poskytol azyl, za jeho múrmi 14 rokov pracoval ako knihovník. Počas druhej svetovej vojny napísal spis *Idee ricostruttive* (Myšlienky obnovy), ktorým sformoval manifest Kresťanskodemokratickej strany, tajne založenej v roku 1943. Po páde fašizmu sa de Gasperi postavil do čela strany a osem volebných období bol premiérom (1945 až 1953). Tento rekordný počet volebných období zostáva dodnes v histórii talianskej demokracie neprekonaný.

Úloha pri európskej integrácii

Počas tzv. de Gasperiho éry sa Taliansko zmenilo na ústavnú republiku, v krajine sa posilnila demokracia a vykonal prvý kroky vedúce k obnoveniu hospodárstva. De Gasperi bol nadšeným zástancom medzinárodnej spolupráce. Ako človek zodpovedný za väčšinu krokov pri povojnovej obnove Talianska bol presvedčený, že Taliansko musí znovu získať významné medzinárodné postavenie. S týmto cieľom podporoval založenie Rady Európy, presadil účasť Talianska na americkom Marshallovom pláne a vstup do NATO. Napriek tomu, že Taliansko malo v tom čase jednu z najväčších komunistických strán v západnej Európe, presadil užšiu spoluprácu s USA.

Demokracia, dohoda a sloboda

De Gasperi veril, že druhá svetová vojna dala všetkým Európanom dôležitú lekcii: „Budúcnosť sa nedá vybudovať na sile, ani na túžbe dobýjať, ale na trpezlivom uplatňovaní demokratických metód, konštruktívnom duchu dohôd a dodržiavaní slobôd“. To povedal v roku 1952 pri preberaní Charlemagnevej ceny za prínos k európskej integrácii. Tým sa vysvetľuje aj jeho rýchla reakcia na výzvu Roberta Schumana z 9. mája 1950 na vybudovanie integrovanej Európy, na základe ktorej bolo o rok neskôr založené

Európske spoločenstvo uhlia a ocele. V roku 1954 sa stal prvým predsedom parlamentného zhromaždenia ESUO. A aj keď tento projekt nakoniec neuspel, de Gasperi zostal zástancom a obhajcom spoločnej európskej obrannej politiky.

Európske hospodárske spoločenstvo

V počiatočných fázach európskej integrácie zastával de Gasperi úlohu sprostredkovateľa medzi Nemeckom a Francúzskom, ktoré dovtedy rozdeľovalo takmer storočie vojen. V posledných rokoch života sa stal inšpiráciou pri vytváraní Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Hoci sa skutočného založenia nedožil (zomrel v auguste 1954), jeho prínos bol ocenený pri podpísaní Rímskych zmlúv v roku 1957.

De Gasperi si v roku 1953 v Ríme podáva ruku s nemeckým kancelárom Konradom Adenauerom.

Zázemie, vojnové skúsenosti, život pod nadvládou fašizmu a príslušnosť k menšine priviedli Alcida de Gasperiho k poznaniu, že na vyliečenie rán spôsobených dvomi svetovými vojnami a na zabránenie opakovaniu zverstiev minulosti je potrebná jednotná Európa. Motivovala ho jasná vízia Európskej únie, ktorá by nenahrádzala jednotlivé štáty, ale umožňovala ich vzájomné dopĺňanie.